СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLII. Ч. 267. Джерзи Сіти, Н. Дж., середа, 14 листопада, 1934. VOL. XLII. No. 267. Jersey City, N. J., Wednesday, November 14, 1934. THREE CENTS.

УРЯД ЗНОСИТЬ ОБМЕЖЕННЯ МІЖНАРОДНЬОЇ ВИМІНИ ГРОША

ВАШИНҐТОН. — Департамент скарбу видав за згодою президента Рузвелта дозвіл свобідної заграничної виміни гроша.

Досі до всякої грошевої міжнародньої трансакції треба було специяльного дозволу уряду. Від нині вистарчає підприємству дістати загальний дозвіл робити такі операції.

Одиноке обмеження, котре ще задержується, відноситься до трансакції з так званими золотими цертифікатами.

Поступок уряду вважають важним кроком до заведення нормальних міжнародніх економічних відносин.

КОШТИ ЖИТТЯ.

ВАШИНҐТОН. — Рада Краєвої Промислової Конференції подає перегляд коштів удержання від квітня по жовтень, з котрого виходить, що в останнім місяці кошти поживи робітників у Злучених Державах зменшилися на одну соту одного проценту. Зате кошти мешкання поволі, але постійно підносяться вгору.

Урядове бюро для розсліду коштів продукції електричної сили прийшло на основі докладного розсліду до переконання, що електрична сила повинна би коштувати в стейті Ню Йорку майже цілу половину того, що вона коштує тепер.

„Комітет консументів молока в місті Ню Йорку" вислав до стейтового комісаря рільництва домагання, щоб він постарався збити ціну молока на 1 цент на кварті. Комітет каже, що діти міста показують прояви слабого відживлювання.

МУНІ ДОБИВСЯ РОЗГЛЯДУ СВОЄЇ СПРАВИ.

ВАШИНҐТОН. — Найвищий суд дав приказ начальникови тюрми в Сан Квентин подати до 40 днів причини, чому оборона Мунія не мала би права внести петицію на звільнення з тюрми цього вязня.

Том Муні сидить уже в цій тюрмі 19-тий рік. Попав він туди на основі присуду каліфорнійського суду, котрим його признано винуватим бомбового замаху на параді військового приготування в Сан Франсиско в 1916 році. Суд мав усі признаки „судейського вбивства" і це було доказано щораз новими доказами. Не дивлячися на це, всі заходи звільнити Мунія досі не мали успіху.

ЗЕМЛЕТЕРУС У ЗАХІДНІХ СТЕЙТАХ.

ДЕЙВЕНПОРТ (Айова). — У понеділок, коло три чверти на 9-ту годину рано, навістили цю околицю сильні потрясення землі. Потрясення чути було в Дейвенпорті, в Айова, та в Рак Айленді, Молін, Розвилі, Монмавті, Алексисі і Ґерло, в стейті Илинойс.

Мешканці, застрашені небувалим у цій околиці явищем, побігли з рапортом до місцевої ґазети, але не могли подати вісток про ніякі шкоди від землетрусу, а тільки про те, що дзвеніли вікна, калатала посуда та тряслися доми.

БОРОТЬБА МІЖ ДЕРЖАВОЮ Й ЦЕРКВОЮ В МЕКСИКУ.

МЕКСИКО. — У краю йде аґітація за вигнання з краю як небажаних чужинців навіть таких католицьких священиків, що тут родилися. Мають їх прогнати на основі параґрафу 33-го мексиканської конституції, котрий говорить про депортацію чужинців, що роблять урядови клопоти. Аґітатори кажуть уважати священиків за чужинців на тій основі, що, мовляв, вони признають вірність не Мексикови, а Ватиканови.

Прокураторські обвинувачення за державну зраду проти двох епископів не роблять у краю серіозного враження. Люди радше вважають їх за політичний рух для зєднання собі прихильности радикальних кругів.

НЕБЕЗПЕКИ ЖИТТЯ.

НЮ ЙОРК. — У дільницях Бронкс і Бруклин в один день скоїлися аж два нещасні випадки через необережність з дротом з високим електричним напняттям.

10-літній Петро Калистик, забавляючися з товаришами, вдерся на мур, що відгороджує рейки залізниці Лонґ Айленд, та впав з муру на дроти. Його одіж запалилась. Машиніст надходячого поїзду здержав перед ним поїзд тільки з великою трудністю. Покаліченого й попеченого хлопця пересаджено через мур та відослано до шпиталю. Його стан критичний.

У Бронксі знову 12-літній Метю Брейді та 9-літній Алфред Бучер пішли бавитися на вози залізниці Ню Йорк, Ню Гейвен енд Гартфорд, що стояли на бічних рейках товарової стації. Підчас забави впало їм у голову вхопитися за електричні дроти, розпняті понад головами. Алфред підсадив Метю і цей схопив за дріт. У тім моменті він дістав такий удар, що кинув його на дах воза. Алфред похитнувся й упав з воза. На крик хлопців надбігли залізничні робітники й відставили хлопців до шпиталю. Їх рани не є небезпечні.

ВЖЕ КОЛО ЧОТИРИ МІЛІОНИ ДОЛЯРІВ ВИПЛАТИВ У. Н. СОЮЗ СВОЇМ ЧЛЕНАМ ЯК ПОСМЕРТНІ ЗАПОМОГИ ТА ЗПРИВОДУ РІЖНИХ НЕЩАСЛИВИХ ВИПАДКІВ.

ВЖЕ 40 РОКІВ БУДУЄ У. Н. СОЮЗ УКРАЇНСЬКУ НАЦІОНАЛЬНУ СИЛУ В АМЕРИЦІ.

ВЖЕ 40 РОКІВ ДОПОМАГАЄ СЛОВОМ І ДІЛОМ ВИЗВОЛЬНИМ ЗМАГАННЯМ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ.

А ЧИ ПОДУМАЛИ МИ ПРО ТЕ, ЩОБ СОЮЗ ДАЛІ ПРОДОВЖАВ ТУ РОБОТУ В НАСТУПНИХ 40 РОКАХ?

КОЛИ ПОДУМАЛИ, ПРИДБАЙМО КОЖНИЙ З НАС У ТОЙ ЮВИЛЕЙНИЙ РІК ХОЧ ОДНОГО НОВОГО ЧЛЕНА У. Н. СОЮЗОВИ, А В ПЕРШУ ЧЕРГУ ВПИШІМ ДО СОЮЗА СВОЇ ДІТИ, БО ТОДІ ПЕВНО ЖИТИМЕ ДАЛІ В АМЕРИЦІ УКРАЇНСЬКА ІДЕЯ І БУДЕ ПИШАТИСЬ УКРАЇНСЬКЕ ІМЯ.

ПОАНКАРЕ И ВЕЛИКА ПОЛЬЩА.

(УП) Недавно помер французький політик Поанкаре, якого все життя і діяльність були просякнені духом відплати Німцям за програну війну в 1871. році. Про нього і його політику згадують усі, в залежности від того, що він кому доброго чи злого зробив. Згадує про нього й польська преса. „Курер Варшавскі" з 21. 10, 34 містить довшу статтю польського ґенерала й політика Сікорського, в якій він коротко переповідає історію останньої прислуги, яку зробив Поанкаре для модерної Польщі. Колиб та подія торкалася й судьби України як такої, то не варта би було про неї й згадувати. Версайський договір, що зродив Польщу, не усталив був іще східніх границь Польщі просто тому, що Росію ще вважали союзником Антанти та що невідомо було, хто там візьме верх: чи білі, чи червоні Москалі. Поляки рішили були розвязати ту справу власними силами та почали війну з Україною, Литвою і Совєтами. Війну цю вони виграли й усталили границю, яку треба були лише затвердити. В лютому 1923. р. зажадали були Поляки від Франції катеґорично остаточного вирішення тої справи. В тім часі мала Польща ще багато противників на інтернаціональному політичному форумі і справа була трудна. Тоді той сам ґенерал Сікорський, що був тоді премієром у Польщі, звернувся був до Поанкаре з відручним письмом, у якому намагався вияснити цілу справу та вказати на далекосяглість остаточного вирішення справи польських границь для польсько-французького союзу. Ще того самого місяця Поанкаре відповів, що годиться зі всіми виводами Сікорського та що доручив французьким делеґатам у рішаючих тоді міжнародніх установах вирішити польську справу так, як того собі бажають Поляки. Наслідків такої заяви не треба було довго ждати. Рішення 14. 3. 1923, яким припечатано судьбу частини українських земель, усім відоме. Рівночасно з тим стала в останньому часі відомою й далекосяглість того рішення головно для французько-польського союзу.

БУВШИЙ ЛИТОВСЬКИЙ ПОСОЛ У БЕРЛІНІ ОБВИНУВАЧЕНИЙ У ГРОШЕВИХ ЗЛОВЖИВАННЯХ.

З Ковна сповіщають, що литовське міністество внутрішніх справ заскаржило бувшого литовського посла в Берліні й Лондоні, Сідзікавскаса, за грошеві зловживання в сумі 200 тисяч літів. Сідзікавскаса проґнали зі служби.

ТОРГОВЛЯ КАРТАМИ ДО ГРИ.

(УП) Німецькі фабрики карт до гри подають до відома, що вивіз карт з Німеччини на чужину збільшився на 25% і що торговля картами в самій Німеччині зменшилася на 22%. Рівночасно з тим пішли акції тих фабрик вгору, бо акціонери сподіваються доброї дивіденди. Зменшення охоти до гри в карти йде в парі зі зменшенням безробіття в Німеччині. Людям ніколи витрачати часу на безплодну гру в карти. Зате поза Німеччиною все йде навпаки. Мабуть люди більше грошей мають для прогри.

ПОЛЬСЬКІ ЧАСОПИСИ ЗАБОРОНЕНІ В ПОЛЬЩІ

Польським часописам, що виходять у Парижі, „Нашому Курієрови" і „Новому Жицю", відібрало польське міністерство внутрішніх справ дебіт у Польщі.

УБИТИЙ ТУРИСТ РАТУЄ ЖИТТЯ ДВОМ ІНШИМ ТУРИСТАМ.

Чеська преса повідомляє про незвичайний випадок, що трапився недавно тому на горі Яльовец у горішній Країні. Один турист, М. Бенедикт, поховзнувся на ледняку і впав у пропасть, де згинув на місці. Дві молоді туристки, що бачили цей випадок, хотіли прийти Бенедиктови з помічю, але поховзнулися на тому самому місці, що згаданий турист, і теж упали в пропасть. Булиб напевно згинули, якби не зачіпилися за тіло Бенедикта, яке ослабило їхній гін до тої міри, що вони, вдарившись об скелю, тільки легко поранилися. Мали ще стільки сили, що пішли до найближчого схоронища й розказали про смерть молодого туриста та про те, як вони чудом уратувалися.

НЕМА ПОПИТУ НА МОСКОВСЬКУ ІДЕОЛЬОҐІЮ.

(УП) Совєтська преса нарікає на сьогоднішню совєтську молодь та стверджує факт, що та молодь мало цікавиться комуністичною ідеольоґією. Курси, влаштовувані партією по містах та селах, не можуть відбуватись, бо нема слухачів. А коли часом силою понаганяють слухачів на курси, вони послухають теревенів старих партійців, трохи при цьому подрімають і далі займаються своїми справами, якби курсів не було. На теми, зачіплені на курсах, ніхто не хоче балакати. Місцями замічає большевицька преса і про поділ суспільства на „старих і молодих", чи, по нашому, на „батьків і дітей". Те, що цікавило колись батьків, нині не цікавить молодь, виховану тими самими батьками, в даному разі в комуністичній ідеольоґії.

КОЖНОГО РОКУ РОЗСТРІЛЮЮТЬ НЕЖИВОГО ВЖЕ ЧОЛОВІКА.

Цими днями відбулася в Батавії, столиці острова Джава, незвичайна церемонія. Напроти напівrозваленого тюремного муру станув відділ вояків, спрямував дула крісів у бік муру й на приказ старшини дав вогню, „щоб убити спомин про великого зрадника Еберveля". В 1800 р. Евербель, сам Голяндець зчинив був повстання проти Голяндців, але його схопили й присудили після жорстоких мук на кару смерти. На мурі, що під ним відбулася екзекуція, вмурована була під склом голова розстріляного, а під нею була таблиця з написом: „Так карає Голяндія своїх зрадників". І хоч голова Еберveля давно вже розсипалася в порох, то одначе вдержався до сьогодні згідно з присудом зперед 134 літ звичай, що кожного року розстрілюють ганебну постать зрадника.

ЗА ВБИВСТВО НАЙМИЧКИ.

У Кракові закінчилася розправа проти вбивників наймички Ґарнцажівни та грабіж: Івана Доньца засудили на 12 літ, Володислава Бобжецького на 14 літ, Казимира Шенкіжика на 10 літ вязниці.

ГІТЛЄР У ПОЛЬЩІ У ВЕЛИКІМ ПОШАНІВКУ

ВАРШАВА (Польща). — Нижчий суд засудив три жінки з німецького роду, але польські горожанки, за те, що при переїзді німецьких автомобілів через польсько-німецьку границю кричали „Гайль Гітлєр". Отсей оклик є тепер у Німеччині звичайним поздоровленням. Одначе суд станув на тім становищі, що Гітлєр репрезентує владу, яка є за відділення Данціґського коридора від Польщі. І тому той привіт польських горожанок вважається протидержавним польським актом.

Та вищий суд зніс той присуд. І заявив, що можна й у Польщі поздоровляти себе привітом „Гайль Гітлєр". Це є законне, а навпаки, незаконним є те, що є образою для Гітлєра.

Разом з тим заведено дуже гостру цензуру щодо того, що пишеться в справі Німеччини. Не дозволено навіть передруковувати з інших ґазет те, що є проти Гітлєра. Оправдується це тим, що Німеччина є тепер у приязні з Польщею. Один шлеський польський часопис сконфісковано пятьма наворотами в останнім часі за обиду Гітлєра.

В Польщі це виглядає на якийсь дивогляд, бо донедавна лаяно Гітлєра і Німеччину останніми словами як найбільших ворогів Польщі.

ВЗИВАЄ ДО СОЮЗА ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ З АМЕРИКОЮ.

ЛОНДОН. — Ґенерал Смотс з Полудневої Африки заповідає страшний конфлікт між Сходом і Заходом. Він дораджує Великій Британії жити в якнайбільшій згоді з Японією і не допустити за ніяку ціну до конфлікту між двома цивілізаціями: азійською й европейською. В тій суматосі, що може наступити, Анґлія мусить стояти разом зі Злученими Державами, себто з державою і народом, з якими лучать її природні симпаті.

ОШУКАНСТВА ПРИ ПЕРЕГОНАХ У ВАРШАВІ.

ВАРШАВА. — Арештовано двох джокеїв і чотирох бухмахерів, підозрілих у наркотизуванню перегонових коней, які вигравали великі нагороди, хоч не мали до цього кваліфікацій.

ЛЮБКА АРХИКНЯЗЯ, А ПОТІМ ЖІНКА ПОЛЬСЬКОГО БАРОНА.

ВІДЕНЬ. — Тут померла як жебрачка баронова Люіза Поґльодовська. Була вона у своїм часі акторкою, в якій залюбився був архизнязь Отто, батько останнього австрійського цісаря Кароля. Отто мав з нею двоє дітей. Цісар Франц Йосиф, умираючи, записав їй 200,000 золотих корон. Тоді вона називалася Люіза Робінзон. По смерти цісаря й Отта віддалася вона за польського барона Поґльодовського, що прогуляв увесь її маєток по домах гри. В останніх роках жила з того, що вижебрала.

ПРО УКРАЇНСЬКУ ПРЕСУ В АМЕРИЦІ.

ЛЬВІВ. — Бувший делеґат Рідної Школи до Америки, Лев Ясінчук, пише в „Ділі" про пресу в Америці, а між іншим пише теж і про українську пресу. Читаємо там таке:

„Назагал (з невеличкими винятками) українська преса в Америці стоїть етично високо. Вона без ріжниці патріотична. Нема в ній сензаційних дурниць. Вона вчить і виховує. Хто постійно читає особливо поважніші українські орґани, цей рішучо держиться як добрий син своєї нації. Коли зважити, що вона відірвана від ґрунту й мусить тримати в настроях, сентименті до рідної землі ціле українське громадянство в Америці, не маючи з краю ніякої моральної помочі, то треба з великим признанням ставитись до неї. І якщо комусь з нас доведеться дожити хвилини, що українські молоді Американці стануть на службу свому народови, то заслуга в цьому буде виключно по боці тамошньої української преси".

ЖІНКА — ГРОМАДЯНКА І ПАТРІОТКА.

КОПИЧИНЦІ (Галичина). — В Оришківцях померла Марія Каролина Вигнанська, вдова по священику, що впав жертвою тифу в часі наших визвольних змагань, як полевий курат. Покійна, мати чотирох синів, не зважаючи на страшні матеріяльні злидні, прямо з самопосвятою і молодечим запалом та вірою віддавалася до самої смерти громадській праці, головно серед сільського жіноцтва. Як орґанізаторка „Союза Українок", позакладала по селах кружки С. У., заглядаючи в найдальші сільські закутини. Один її син упав у львівських боях з Поляками, а два інші опинилися на іміґрації в Чехословаччині, де вони теж залишились добрими синами свого народу.

ВТІК ЛІДЕР ОПОЗИЦІЇ З ТЮРМИ.

ГЕЛЬСІНҐФОРС (Фінляндія). — Втік з Ревалю, столиці Естонії, з тюрми адвокат Артур Сірк, лідер естонської ветеранської ґрупи, яка ставиться опозиційно до уряду. Виходить на яв, що сама вязнична сторожа допомогла тій утечі. Уряд дав наказ поліції шукати втікача по цілім краю, але покищо не видно ніякого успіху. Побоюються, що Сірк зорґанізує тепер опозицію ще сильніше та возьметься до державного перевороту.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holiday at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 3, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.
За оголошення редакція не відповідає.
За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союза: BErgen 4-1016.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ЧИ ЦЕ ДУХ ЛИСТОПАДА?

Доходять з громад вісти, що навіть у тих Листопадових Днях дуже важко звести наші гурти, місцевих лідерів, чи старших з молодшими — до обєднання. Буває, що в однім і тім самім дні є в одній і тій самій громаді по два Листопадові Свята, хоч на ділі бракує в громаді сил, щоб одно свято як слід відбути. А діється це тому, бо ворогують між собою члени одного й тогосамого народу через віру, або через два чи три хори, чи через „образу" лідерів, бо, мовляв, того чи тих не запросили на наради. Таких причин можна навести повно. Всі ми про них знаємо. І знає за них і відчуває їх на собі кожда наша громада.

Якіж наслідки з цього? Чи не відчуваємо їх уже тепер? Чи не бачимо, як замісць величавих Листопадових Свят з принаймні кількома сотками присутніх у найменших місцевостях, а з тисячами в трохи більших, маємо нашвидко приготовані свята, відбуті дуже часто в малих церковних салях? І то за вільним вступом. І то з побоюваннями святочних комітетів, що й ці малі салі не будуть і з вільним вступом виповнені!

Думаємо, що є над чим застановитися. Коли це підносимо, то вважаємо, що ще пора направити лихо, а як воно де вкоринилося, то саме тепер пора його викорінити.

Листопадове Свято стало дуже популярне. Воно найбільше підходить до мрій нашого народу і тут на іміграції. Воно не являється ніяким „загумінковим" святом, хоч відноситься на перший погляд до Галицької Землі; а навпаки, в Першім Листопаді добачують усі один з найсильніших моментів, що веде до правдивої соборности.

Отже сентимент, який вяжеться з Листопадовими Святами, мусить бути обовязково використаний для піднесення духа нашого народу, до обєднання наших душ принаймні в отой Великий День біля одного Великого Ідеалу Нації. Перед тим Ідеалом мусить кождий склонити свою голову, здавити свою амбіцію, ненависть до другого чи порахунок, а стояти в однім ряді одних синів народу, готових до дальших жертв і дальшої боротьби.

Отсе, як каже поет, Тіни Поляглих звертаються до нас у Листопадових Днях. Це говорять до нас погнилі хрести на могилах поляглих стрільців, котрих память тепер шануємо. Чи відповідаємо тим Тіням Поляглих на їх голос нашим розбиттям навіть у Листопадових Днях? Чи навіть всенародній зрив не може звести на іміграції всього нашого народу докупи, щоб можна було память про цей зрив святкувати всенародньо? Як незвів, то мусить звести! Це приказ Тіней Поляглих. А хто ті Тіни дійсно шанує, той мусить тому приказови повинуватись.

Д-р Остап Грицай.

В ЧЕСТЬ УКРАЇНСЬКИХ ЖОВНІРІВ.

Прегарне свято відсвяткувала недавно наша українська кольонія у Відні. Оце ось у суботу, дня 8. IX. ц. р., відслонено тут у церкві св. Варвари пропамятну таблицю в честь поляглих у світовій війні **українських жовнірів колишньої австрійської армії,** отих соток і тисячок героїв, яких імена потоплені в масових могилах кривавих боевищ, а які проте не менше заслугують на вдячний спомин нас усіх, як і славою увінчані генерали і полководці. Українська мужва в колишній цісарській армії — справді який важливий це, який глибокий своїм змістом спомин у памяти нашого народу! Скількиж трагічного пережиття вяжеться з ним, якіж зворушаючі картини розгортаються перед нами, коли перенесемося думкою ще раз у часи австро-мадярської імперії, її колишньої величі і її боротьб за існування, що домагалися і від українського народу таких незчислимих жертв крови за невблаганими законами вій ськової служби!

Так — це сяєвом **найвищого геройства й найвищої посвяти** преображені картини.

Ми пригадаймо лиш ті найдавніші часи австрійського володіння в нас, при кінці XVIII та в першій половині минулого століття, коли то військова служба тревала двацять років, і чоловік, що йшов її відбувати, ніколи не знав, чи побачить іще свою рідню, чи ні... Або часи воєн Австрії з бунтарською Італією Гарібальдія, Мацціня й Кавура, коли то Італія боролася проти Австрії як свойого найлютішого ворогаїнника й намагалась у кривавих боях винищувати австрійські армії по своїй змозі і силі так, що ті бої в Італії належать до найтяжчих з усіх, що їх знає історія нашого часу. Отимто й сотками й тисячами падали тоді на італійських фронтах наші жовнірі з галицьких полків, посилані з правила на найбільш загрожені місця, тому, що ніхто не вмів так завзято боротися з ворогом, як саме наш рядовик, і так жертвувати за цісаря кровю, як він. Не дурно ж то в нашого **поета Федьковича** такі вражаючі картини з тих боїв в Італії, і такі незабутні слова про долю наших новобранців, що їх ще й сьогодня не можна читати без зворушення, як ось напр,

...А в Італії цвіт та цвіт
Укрив гору, укрив долину
То у бервінку, то в калину,
Бо де руська ніжка ходить,
Там бервінчик родить;
А де руська кровця кане,
Калиною стане.
А кілько то козацької
Кровці тутки ллється!...

А після Італії щораз то інші, і не менше криваві нові війни аж ген до великої світової, де наша козацька кров ллялася трохи не на всіх фронтах, від Галичини й Карпат почаючи... Скількі жертв, скільки страждання, скільки нечуваного геройства! А все то здебільша селянські діти, молоденькі парені села, за якими їх батьки звикли були так ревно голосити, коли їх виводили новобранцями... Щ ж, може ті вбогі батьки прочували незавидну долю їх, також важкою працею виховавших синів, тай тому й не могли ніяк погодитися з думкою про те, що треба їм необхідно йти на смерть за старого цісаря в далеким, чужім Відні...

От і чому таким відрадним і важливим являється нам свято відслонення пропамятної таблиці в честь українських Героїв під прапором старої Австрії.

Воно почалося врочистою панахидою в нашій церкві, відправленою згаданого дня в 6. год. ввечір тутешнім українським парохом, о. д-ром М. Горникевичем, при співучасти о. Білинкевича та о. дра В. Левицького. І гарно було бачити нашу українську церкву, заповнену цим разом військовими й **найвищими** військовими достойниками та гостями, що зійшлися, щоб ушанувати память і подвиги незабутніх цісарських жовнірів з Галицької України. Свято відбулосьось при співучасти старшин генерального штабу та військового міністерства теперішньої Австрії і почесної компанії 5. полку піхоти — з віденської залоги бундесгеру — яка уставилася на площі перед церквою. З гостей були між іншими начальний інспектор австрійської армії **ген. Шільгавски, ген. Бізінгер,** генерали Льоа фон Штернсшверд і Корцер, а далі представник Ляндтагу **Ляр,** заступник бурмістра міста Відня, делегати ріжних полків та делегат **цісаревої-вдови Цити** й інші, яких не вичисляємо. Принималиж гостей душа Комітету Таблиці і наш довголітній провідник тут, **пан отаман Е. Клюн, сотник Потурай** та четар д-р Бернгавт.

Після тогож, як панахида покінчилась і таблицю посвячено, о. Горникевич виголосив святочну промову, в якій вказав на значіння церкви для української кольонії, зокрема для українських жовнірів, що служили колись у Відні, та на жертву крови, принесену ними на колишніх боевищах Австрії. Виголошена була ця проповідь мовою німецькою. Колиж о. Горникевич свою промову скінчив, військова капеля відіграла апель до молитви — **GEBET VOR DER SCHLACHT** — сурмову композицію, повну неземної поваги жовнірської посвяти і маєстату смерти. І стала під чудові звуки тої останньої молитви жовнірів перед боем глибока тишина в церкві і довкола церкви і похилилися вдумчиво голови присутніх. І ніби полинула душа кожного кудись далеко-далеко, на заглухлі боевища Асперну і Ваграму, Мадженти й Сольферіно, Кустоцці й Мортари, та припадала з розмоленим привітом до тисячок тих українських героїв, що наставляли там груди в імя жовнірського обовязку, останньою, найглибшою, навіки невисловленою тугою своїх серць овіяні...

І таксамо глибоко тронуло всіх слухачів і наше вражаюче „Вічная память", під управою **п. А. Гнатишина.**

Тепер забрав голос — стоячи при вході до церкви — ген. Корцер **(KORZER),** та подав коротку історію пятьох полків, яких поляглих мужві таблиця присвячена. Це наші колишні полки **9** (Стрий), **24** (Коломия), **58,** (Станиславів), **77 (Самбір)** та **95** (Чортків). І згадуючи їх найважніші подвиги, ген. Корцер зазначив, що полк 9-тий відзначився головно в бою з Наполеоном **під Асперн,** де здобув собі тоді одушевлене признання начального австрійського командира, славного **архикнязя Карла.** Далїж полк 58-мий у боротьбі **під Ваграм,** 77-мий **під Скаліц і Кенігрецом** — найбільш кривавім з усіх австрійських боїв за наших часів — а всі разом **у світовій війні.** „Тут — казав ген. Корцер — українські полки **довершували чудес хоробрости** на всіх боевищах, починаючи від боїв у Карпатах аж ген до боевих полкол у камяних пустарах Карсту, над Ізонцом та Піявою".

І знову, як після промови о. Горникевича, озвалась по промові ген. Корцера військова музика, яка відограла так дуже часто тепер інтонований німецький військовий жалібний гимн **"ICH HATTE EINEN KAMERADEN"** — на мотив дуже гарної народньої німецької пісні, спопуляризованої Уляндом — а потім наступило зложення вінців делегатами всіх полків. І так від полку 9. зложив вінець останній його командир полк. Габердіц **(HABERDITZ),** від 24. полк. Нойвірт **(NEUWIRTH),** від 58. полк. Вастль **(WASTL),** від 77 теж його останній командир полк.Гертляйн **(HAERTLEIN),** а від 95. майор Келлер **(KOELLER).** Притім полк. Гертляйн зложив теж вінець від цісаревої-вдови Цити, а крім того зложено ще вінці від австрійської армії, від міста Відня і від укранської кольонії тутже, після чого велика сальва почесної сотні війська свято в церкві закінчила.

Його неофіційним продовженням був товариський комерс старшин у салях ресторану "Deutsches Haus".

А тепер ще дещо про відслонену таблицю.

Вона є твором молодого віденського різьбаря, проф. Конрада Діоніза де Кальо **CONRAD DIONYS DE CALO),** який з пієтизму для памяти поляглих виготовив її майже безкоштовно, та проте як твір значної мистецької вартости. Таблиця висока півтора метра, а ширина 80 цм., зроблена з брунявого і ясносірого мармору, містить у своїй середній частині горорізьбу, на якій бачимо обриси Карпат, три хрести та шолом, а над нею — по німецьки — напис: **„Памяти Героїв 1914—1918** (і тут вичислені всі полки) — присвячено **їх товаришами 1934".** Притім годиться ще зазначити й те, що жива участь найвищих кол у заходах, звязаних з видвигненням нашої пропамятної таблиці, булаб немислима без ініціятиви та щонайенергійнішої діяльности нашого справді неструдженого провідника, отамана Клюна, якого зразковий дбайливости наше досягнення й завдячуємо. А як дуже ревних і дуже нам прихильних співробітників от Клюна в Комітеті треба на першім місці назвати: секретаря, пана Фрідріха Умляфа **(UMLAUF),** та касіера, оберляйтнанта Емеріха Горніка **(HORNIK).** Оці люди, хоч вони й чужинці, не побоялись двоірічного труду в нашій справі, зуміли перемогти всі труднощі, роблені нам із сторони ворожих коварників, і увінчали довгі заходи гарним ділом.

Честь прихильникам наших змагань!

Р. Петрин.

МАЮ ДВІ.

(Оповідання).

28)

Приступивши до Гриня, подав йому руку і, не ждучи, аж Гринь забалакає до нього, весело промовив:

— Я чув, що ти береш Фрузю. Гарну будеш мати жінку! Саме перед хвилиною я був у Деренеяків і бачив твою Фрузю.

Гринь здивований витріщив на Сидора очі і спитав:

— То вони сказали тобі про мене і про Фрузю?

— Про тебе і про Фрузю вони балакали зі мною, та не вони сказали мені, що ви обоє заручені. Се знаю від Барвіїв. Барвієва сказала мені, що нині підете дати на заповіди.

— То ти не до Фрузі ходив? — спитав Гринь недовірчиво, позираючи на Сидора.

— До Фрузі, до її мами і до її тата. Чейже то мої давні знайомі. Годилося відвідати їх, коли я вже тут. Я ще й орудку мав до них. Купив отсего когута.

— Ти крутиш. Те не хочеш сказати мені правди. Боїшся мене? Кажу тобі, що чорт не такий страшний, як його малюють... Ти приїхав і пішов до них, щоби з-під носа вхопити Фрузю... Чи не так?

— Ти дуже плакав би, як би справді так сталося?

Гринь не відповідав. Він лиш погадав собі:

— Плакати, я не плакав би, бо не було би за чим. Я й не сердився би, як би то я сам її покинув і як би він ту дівку дістав з моєї ласки. Та я мабуть скажусь би, як би то він на, хоч мене пару років замановала до себе і дурила, тепер віддалася за нього лиш тому, що він великий богач.

Коли Гринь так довго не відповідав, Сидір знов спитав його:

— Ти хотів би знати, чи вона тебе щиро любить? Ти хотів би знати, чи покинула би тебе, як би до неї прийшов який богач?

— Хтож не хотів би знати таке?! — вихопилося Гриневи.

— Я тобі поможу заглянути в те дівоче серце.

— Ти? Ти поможеш мені? Щоби потому разом з дівкою сміятися з мене?

— Слухай, друже! — сказав Сидір, поклавши руку на рамени Гриня. — Раджу тобі зробити так: зараз пополудні іди до Деренеяків. Не кажи, що ти балакав зі мною, ні що бачив мене, або знаєш, що я є в Солодині. Як би вони питалися тебе, затереч.

— Як пополудні піду до них, то не впустять мене до хати, так як тепер не впустили. Знов скажуть, що Фрузя слаба... Чи вона справді слаба? До тебе не вийшла?

— Сам побачиш. Вони тебе може тому до хати не впустили, бо я там був. Вони може потерпали, що як у них зійдуться такі два когути, то почубляться. Тепер вони знають, що я зараз пополудни до них не прийду, бо обіцявся прийти аж смерком. Як пополудни прийдеш до них, то зажадай, щоби ще нині пішли з тобою дати на заповіди. Як не схочуть, то ти не дуже напирай. Лиш затям собі, що скажуть і як будуть крутити. Вечерами ти буваєш у них?

— Що днини! — відповів Гринь.

— Отже й нині йди до них, коли смеркнеться.

— Колиж бо й ти обіцявся прийти до них на вечерю.

— Обіцявся, бо я не мав з собою дрібних, щоби заплатити за когута. Я сказав їм, що прийду під вечір і принесу гроші. Та нині я до них не піду, хоч обіцявся. Що буде, те й буде, чи у них не сердься, не горячися. Прикидайся дурним, будь-тоби тобі сказали, або своїм поведенням показали, що тебе не хочуть, то, відходячи від них, скажи їм щось таке, начеб ти вже останній раз був у них. Як би завтра вони знов тягли тебе до себе, то заки навернешся, прийди до мене розказати, як то було з тобою. Тоді я тобі скажу мою думку.

У Барвіїв по вечері діти пішли спати. Барвій з жінкою і з Сидором сиділи перед хатою і балакали. Сидір розказував про ріжні раси курей, корів і овець, про ріжні породи збіжа. Той розговір перебила поява Гриня. Він з розмахом вскочив на подвіря, витягнув до Сидора руку і промовив:

— Ти казав мені прийти до тебе завтра, та я вже нині зорудував, що до кінця. Спасибі тобі за те, що ти отворив мені очи. То гадина, не дівка! Бережися й ти! Не лізь в ті тенета, які вони на тебе наставили, гадаючи, що ти тотстіша штука як я!

— Що тобі? — спитав Сидір. — Що ти верзеш?

— Ти хіба розумієш мене, відповів Гринь. — Бо на щож ти дав мені такі ради, як не на те, щоби мене нарозумити? Щоб і я пізнав ту правду, яку ти мабуть вже знав? Як ти порадив мені, так я зробив. Я прийшов до них зараз пополудни. Фрузя була здоровісінька, тільки що приняла мене холодніше, як то все раньше бувало. Коли я зажадав, щоби зараз пішли зі мною до уряду парохіяльного, то вони крутили, вертіли і остаточно сказали, що аж за тиждень. Я ще раз прийшов до них, як звичайно, коли стало вечеріти. Вони не впустили мене до хати, кажучи, що Фрузя хора. Знаючи від тебе, що ти обіцявся прийти до них, я вгадав, яка то хороба Фрузі. Дівка лиш для мене була хора. Як би ти прийшов до них, то зараз подужала би. Я вже нині прибіг до тебе просити тебе, щоб ти поміг мені до решти здерти маску з фальшивого серця Фрузі. Іди до них! Я скажу, що Фрузя для тебе раптом виздоровіє. Я не хочу, щоби вони мені докоряли за те, що я без ясного доказу відвернувся від неї.

— Сю прислугу тобі зроблю, хоч до них не піду, — сказав Сидір.

Звернувшися до господині, Сидір попросив її, щоб на хвилю позичила йому наймичку Теклю. Коли Барвієва привела наймичку, Сидір виймив з кишені два гульдени, дав наймичці і сказав:

— Іди з тим до Деренеяків. Скажи їм, що ти приходиш від мене. Дай їм два срібні і скажи, що я їх передаю за когута... Ага! Як притім не буде Фрузі, то ти балакай про се й те поти, поки вона не прийде. Ту решту, яку скажеш, доконче скажи так, щоби й Фрузя чула. Отже скажи, що я сам до них не прийшов, бо погані язики зараз пустили би поговір, що я приїхав до Фрузі, хоч маю жінку. Скажи Деренякам, що я їду ще нині в ночи, що за місяць іще раз приїду з жінкою і дитиною, щоби жінка побачила моє рідне село. Аж коли всі люди в Солодині побачать, що я жонатий, навідаюся до них разом з жінкою. Тоді для Фрузі вже не буде небезпеки поговору. Того, що Гринь тут, Деренякам не кажи. Добре дивися, як вони приймуть ту вість, що я жонатий!

Текля побігла. Барвій розсміявся і каже:

— Я цікавий, чи Фрузя ...ть себе здурити.

(Дальше буде).

ЗА ОДНУ ЛІТЕРАТУРНУ МОВУ

(5)

Тепер наведу по черзі інші (не всі!) невідповідні українські вирази з тогож числа „Канадійського Фармера". В дужках ( ) подаю літературні слова і фрази.

У вогни (вогні), на корабли (кораблі), людий (людей), пошукує за виновниками (пошукує виновників), минувшого (минулого), через цілий тиждень (цілий тиждень), проходжувалося дві женщині (проходжувалися дві жінки), 42-літна (42-літня), мущин (мужчин — а ще ліпше: чоловіків), найшли (знайшли), сего (цього), найблищій (найближчій), послідний (останній, остатній), желізниця, в іншім місці: зелізниця (залізниця), складня (склад, магазин), елевейтор (зсип збіжа), на разі (покищо), росклад (розклад), полумя обняла (полумя обняло, або: полумінь обняла), в складни (складні), дни (дні), о скільки (наскільки), започаткования (започаткування), кошта (кошти), в січни (січні), сей (цей), се (це), почалибся (почалисяб), слідуючий (наступний, інколи: отсей), інжинер (інженер — ліпше: інжінір), кошта зменшилибся о $75,000,000 річно (кошти зменшилисяб $75,000,000 річно), найблизших (найближчих), повисший (повищий), найвисшу (найвищу), з якоюсь другою державою (з якоюсь іншою державою), голосовання (голосування), остати під управою (остатися під управою), забеспечення (забезпечення), у звязи (у звязку), різні (різниці), понесуть кошта (покриють кошти), регістрація (реєстрація — „реєстрові козаки"), оружа, в іншим місці: оружжа (зброя — не плутати зі словом „збруя", що значить: наряд на коня, упряж), властитель (власник), найблищих (найближчих), Виннипеґ (всі українські часописи в Канаді пишуть: Вінніпеґ, і так, здається, ліпше), теперішного (теперішнього), вели пропаґанду за тим (вели пропаґанду за те), в наслідок (внаслідок, наслідком), страйком обхоплені ріжні стейти (страйк обхопив ріжні стейти), з відтам (звідти, звідтам, звідтіль, звідтіля), Джерсі (Джерзі), „Кестел" („Кесл"), вертав з Гавана (!) до Ню Йорку (вертався з Гавани до Ню Йорку), застрашаючою скоростію (жахливою скорістю), в вогни (у вогні), в мори (в морі, в морю), за то зі заряду (зате з заряду), межи померщими є кількох Канадийців (між померлими є кілька Канадійців), доси (досі), другі знов догадуються (інші знову догадуються), подусилися (подушилися), виловлювали людий з води і з човен (виловлювали людей з води і з човнів), 37-літного (37-літнього), него (нього), заграницами Канади (за границями Канади), сими (цими), ювилейні і ювілейні (перша форма краща), приїхало около 900 Французів (приїхали коло 900 Французів), останних (останніх), писатель (письменник), много инших (багато інших), атлета (атлєт), річею (річю), забераε (забирає), звільняюче средство (розвільняючий середник, засіб), висідок (висідка), відтак (потім, опісля), на 30 стіп високий хрест (30 стіп високий хрест), вайс-супіріор (заступник ігумена), вечером (ввечір), в других провінціях Канади (в інших провінціях Канади), знова в суді (знову в суді — ліпше: знов у суді), Самопоміч понесла кошти (як вона їх понесла? куди? Чи не ліпше сказати: Самопоміч мала кошти?), підчас слабости (підчас недуги, хвороби — бо слабість і недуга це не всеодно), відшкодовання (відшкодування), за нечесть йому нанесену (за нанесену йому нечесть; іще ліпше: за заподіяну йому нечесть), після петиції, всесеної до суду (це польська фраза і польський стиль; треба: відповідно до внесеної до суду петиції, або: за внесеною до суду петицією), лайсенс (дозвіл; колиж уживаємо цього слова — часом так треба — то берім його в наводові знаки, „лапки": „лайсенс"), секретарови (секретареви), третий раз (третій раз), підчас коли цивільне населення (тоді, коли цивільне населення), лейт. кол. В. Р. Ніколсон (хто з Українців зрозуміє, що то за титул „лейт. кол."? Не кождий же читач „Канадійського Фармера" доглупається, що це скорочення двох анґлійських слів: лютенант кернел, або по нашому: заступник полковника, підполковник), повернув з 6-місячної подорожі (повернувся і т. д.), армати (гармати), машинові карабіни (машинові кріси, скорострілі), аеропляни (літаки), на бічнім торові (на бічнім торі — ліпше: на бічних рейках), збіжа і збіжжа (збіже, або збіжжя), селяне (селяни), 12,000,000 салдат (правильно: салдатів, але ліпше: вояків, жовнірів), панqвання (панування), всего (всього), після Ніколсона (на думку Ніколсона), взірцева (зразкова), всегда (завжди, завсіди, завше, все), о російській армії (про російську армію), переписка (листування), є не минучою (неминучою), переводчик (перекладач), якого замордували трох бандитів (що його замордували три бандити), судією (суддею), мордерців (душогубів), жену (жінку, дружину), Василіяне (Василіяни), віктуалів (харчів), вінчаєсь (вінчається), отворено виставу (відкрито виставу), на ручнику (рушнику), посвятили богато часу (присвятили багато часу), найгарнійше (найгарніше), консерват (консерватист), мійського (міського), аторні-дженарал (ґенеральний прокуратор), не двозначно (недвозначно), дав до пізнання (польська фраза — треба: дав пізнати), усунеться (усунуть), оден з найпопулярнійших (один з найпопулярніших), лучі (проміні).

М. Костишин.

НЕ СУМУЙ.

(Присвята Дм. Захарчукови).

Не сумуй, друже, не тужи!
Бо тим убєш ти свій талан.
Про жаль нікому не кажи,
Будь своєї волі власний пан.

Бо в світі люди страх лихі,
Глузують з горя, друже мій,
Байдужно дивляться на жаль,
На плач, на сльози, смуток твій.

Зводи борню! Кріпись!
Хай час намарно не біжить!
Ти добре знаєш про це сам:
Ніхто не буде вічно жить.

Батько помер... І ми помрем,
І нас понесуть також там...
Чи час ломить святу ідею
І мовчки плакати лиш нам?

Ні, друже! Не час! Кріпись!
Неначе з криці думи лий!
За батька щиро помолись,
Щоб мав він спокій святий.

Земля пером хай йому буде...
А ти до праці знов ставай;
Колиж туга мов хмара ляже,
Слова ці щирі все згадай.

ОСІНЬ

Настала осінь сумовита,
Пташки в вірей відлетіли,
Природа смутком оповита,
Цвіти в городах помарніли.

Пожовкле листя з дерев спадає,
Спадаючи, тихенько шелестить,
Траву і землю покриває,
Мов золоте до сонця блищить.

Сонце вже так любо не гріє,
Як гріло у літній день,
Холодний вітер повіває,
Хмарами гонить ген-ген.

Ворони стадами літають,
Сумно голосять „кру-кру",
З півночи холод подуває,
Віщує вже близьку зиму.

Катерина Маланчукова.

З УКРАЇНСЬКОЇ МУЗИКИ.

ПРОГРАМА ЧЕТВЕРТОГО КОНЦЕРТУ ПРИЯТЕЛІВ УКРАЇНСЬКОЇ МУЗИКИ.

Програма концерту Приятелів Української Музики, що відбудеться в середу, 14-го листопада, в салі Студіо Клоб оф Ню Йорк Сіти, присвячена творам трох українських композиторів.

Ними є **струнне тріо** ц-мінор (в чотирох частинах) **Федора Якименка, „Любов",** фортепяновий твір (у трох частинах) **Василя Барвінського і вісім фраґментів** на українські народні пісні **Олександра Дашевського.**

Як видно, то наші композитори зарепрезентовані „капітальними" творами.

Федір Якименко уроджений 1876 р. в Харкові. Це рідний брат відомого нашого пісенного композитора Я. Степового. Він розвинув свою українську музикальну душу під впливом академічно-музичних традицій московської консерваторії і Парижа, де він довший час проживав. Звернув на себе увагу цивілізованого світа особливо своїми фортепяновими творами, яких велику скількість друкували першорядні видавництва в Европі. Ширша українська публика знає про нього як автора знаменитого підручника гармонії українською мовою і збірки українських народніх пісень. Відомий російський критик Сабанєєв у творі „Модерн Рошен Композерс" зачисляє його до найвизначніших композиторів і каже, що в деяких своїх творах піднісся він до вершка музичної творчости.

Як дорогий Якименко Українцям, український слухач оцінить, слухаючи величавого **струнного трія.** Це тріо поражає своєю свіжістю і благородністю. Складається з чотирох частин: Повільний вступ і скора перша частина. Друга частина це сумне „Ададжіо мольто". Третя часть у стилю старинного танка менуету. Четверта часть складається з мрійливої теми і чотирох варіяцій (перемін) і кінчиться бадьоро.

Василь Барвінський, це найвизначніший наш галицький композитор. Він є учеником роф. Вітослава Новака в Празі. Його улюбленим інструментом є також фортепян. І він відомий поза Галичиною своїми рукованими фортепяновими творами. **„Любов"** видало одно з найбільших в світі видавництв, „Універсаль Едіціон" у Відні. Цей твір присвячений дружині композитора і складається з трох частин: 1) Самота-туга любови; 2) Серенада; 3) Біль, боротьба і побіда любови. Краса того твору захоплює слухача. Здається, не треба бути музикальним, щоб відчути силу і скарб „любови".

Олександер Дашевський, це Киянин, що помер у Берліні 1922 року, відносно ще молодим чоловіком. Його **„Фраґменти"** це вісім творів, збудованих на основі українських народніх пісень. Ці твори написані так щиро і просто, що навіть чужинця, який української пісні і не чув, відразу захоплюють своїм чаром. Ми знаємо лиш українську пісню, опрацьовану для хорів. І та пісня під ґеніяльним диригентом здивувала культурний світ. Тасама пісня в інструментальному опрацюванні говорить до серця слухача без слів і не людськими голосами, але голосницями струнних інструментів. Струнний квартет, це вершок краси інструментальної музичної творчости. А наша пісня у виконанню струнного квартету набирає ще якоїсь містичної глибини і слухач не може опертися чарам рідної музики.

Була би велика шкода, якби українська музикальна публика не скористала з цього цікавого концерту, якого програма зацікавила чужинців. Щоб дійсно любити свій нарід, треба перше всього пізнати, що його кращі представники здобули для тої нації і для цивілізованого світа.

Роман Придаткевич.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

ЛОС ЕНДЖЕЛЕС, КАЛ.

Українське мистецтво в полудневій Каліфорнії.

Українська Мистецька Вистава на „Лос Енджелес Кавнті Фейр у Панама, Кал.", яку звиділо понад 430 тисяч людей, як також успіхи вистав у „Мей Ко." в Лос Енджелес, і на базарі в „Інтернешенал Інститут" при W. У. С. А. в Лос Енджелес 13 жовтня, зробили нам немалий розголос. Пів міліона людей мали нагоду оглянути дещо з українського народнього мистецтва. Тому і не диво, що „Мей Ко." заінтересувалась тим і з бізнеової точки. — Колиб мати тепер під рукою українські вироби, в приступних цінах, то певно можнаб допомогти матеріяльно нашим мистцям у рідним краю. На мій поклик, в числі 150 „Свободи" з 28. червня 1934, в справі Української Вистави, ніхто з наших бизнесменів, які інтересуються українським мистецтвом, не відізвався. Тільки відозвалися гр. Кочани з Джоліет, Ілл., які запросили артиста В. Якібюка з Шікаґо, Ілл. і прислали на виставу річей вартости 350 долярів.

Вислані нам річи гром. Кочанів уже тепер знову в їхній хаті, а річи гром. Якібюка, репродується за вимогами самого артиста. Завдяки тим особам наше мистецтво зробило тут великі успіхи.

Приблизно пів міліона чужинців оглянули наші мистецькі вироби й обзнайомились хоч трохи з українською справою і з нашим мистецтвом. Визначний Американець сказав таке: "The beauties of Ukrainian Arts lay in themselves, that no other nation in the world can take away from them." — Також є вигляди на бизнесові успіхи. Тому належиться публична подяка згаданим громадянам, що поперли цю виставу. В будуччині, я певен, відозветься ширший загал, коли буде поклик допомоги влаштуванню таких вистав. Бо мати мистецькі наші вироби і держати їх у скринях — це самолюбство.

Інформатор.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ЩЕ ПРО ЛИСТОПАДОВІ СВЯТА.

Здається мені, що з нашими Листопадовими Святами не є все в порядку. Читаючи українську пресу, подибуємо в ній дуже часто плаксиві статті й плаксиві вірші, звязані з Першим Листопадом. Ідемо до церкви у Листопадові Свята й виходимо часто з враженням „Вічная память" Україні. Таке враження залишається по панахидах і проповідях. Слухаємо промов на вічах, то вони теж або плаксиві й повні нарікань, або крикливі, без глибшого змислу.

Чи ми думаємо, що таким святкуванням захопимо тут роджене молоде покоління? Думаю, що ні. Оті могили, що ми їх ставимо на сценах, з вінками, цвітами і баґнетами, викликують у молоді дуже часто дуже пригноблююче враження. Все те виглядає їй як похорон, який ми справляємо Українській Державі. А коли ще до того додамо непотрібне і скучне вступне слово на концерті, а потім промову, позбавлену глибшого змислу, а потім ще якесь слово, а по нім подяку — то все те заколисує до сну, з якого неодин пробуджується аж тоді, як заспівають йому на Листопадовім Святі якоїсь „Гандзі", чи „Баби з курчатами".

Буває і так, що по такім Листопадовім Святі зараз відбувається баль з перекусками і напитками і з забавою до пізної ночі, як не до раня. І треба нераз з тиждень пождати, заки учасники того свята очуняються з Першого Листопада!

Чи таке передаємо молодій ґенерації на спомин? Чи це має перейти в традицію? Стверджую відразу, що так усюди не буває, але, на жаль, буває таке в багатьох місцевостях.

Як традицію, ми повинні передавати свою безмежну любов до Батьківщини, свою віру в її блискучу будучину. Націоналізм наш не повинен бути перешкодою в нашім відношенню до релігії. Велика віра в Бога й надія мають додати нам сили в боротьбі за визволення Рідного Краю. З Богом і сильною вірою в нашу правду, оперті на власній силі й ідеї, повинні ми готовитись до нової боротьби з ворогами. Про це й говорім на Листопадових Святах!

Григорій Романків,
Нюарк, Н. Дж.

ЖИВИЙ ЖИВЕ ГАДАЄ

(Присвячую Дмитрови Захарчукови по страті його батька).

Чом, співаче, не співаєш,
Чом засумувався?
Твої пісні нам всім милі;
Чом розчарувався?

Співай далі, скільки сили
Тобі позволяють;
Твої пісні, твої думи
Нас всіх звеселяють.

Твій вже батько попрощав [світ
Вже й спить у могилі,
У могилі в землі рідній,
В своїй Україні.

А Ти, Брате, покинь смуток,
Забудь своє горе...
Заспівай нам нову пісню,
Бурхливу, як море!

Т. Оз.

НАГОРОДИ КОМІТЕТУ ГОЛОДУЮЧІЙ УКРАЇНІ.

Допомоговий Комітет Голодуючій Україні при Союзі Українок подає до загального відома, що дня 20 жовтня припали таким особам нагороди:

1. Твір Архипенка: Nicke Bik, Peabody, Mass.
2. Колдра: A. Sirko, Detroit, Mich.
3. Обрус: Mrs. A. Sullivan, Newark, N. J.
4. Деревляна касетка: Dr. R. F. Long, Terryville, Conn.
5. Лялька: Mrs. J. Jarema, N. Y. City.

Комітет.

ЦВИНТАР УКРАЇНСЬКИХ ПОЛЯГЛИХ НА ЯНІВСЬКІМ

У Львові похоронені українські поляглі на обох цвинтарях: на Личаківському і Янівському. Саме на Янівському завершено недавно упорядкування могил українських поляглих, про що варто написати ширше — в науку й до наслідування всім філіям Товариства Охорони Воєнних Могил, які ще досі на своєму терені не перевели тревалого упорядкування воєнних могил.

На величезному **Янівському цвинтарі у Львові є найбільше могил українських поляглих з цілого краю.** Вони зібрані у великому чотирокутнику, де похоронено около **1,000** українських вояків, поляглих від куль, або померших від пошестей та від виснаження по львівських шпиталях. Є там теж трохи могил інтернованих цивільних Українців, є теж могили незнаних поляглих. Могили переважно одиничні, але є теж немало могил збірних. Між могилами, що криють у собі кости Українців, є також 12 могил цивільних осіб польської народности, що лежать у ріжних місцях того цвинтарика. З того сімома могилами опікуються родини померших, пятьма — ніхто.

Заходом Товариства Охорони Воєнних Могил у Львові переведено **в цьому році остаточно тревале упорядкування отсього Янівського цвинтаря.** Започаткував ту працю ще виділ Т. О. В. М. під проводом незабутнього голови, пок. **Бронислава Янова,** що перед трома роками сам спочив у найближчому сусідстві цього цвинтаря. За його головства поставлено там **440 бетонових хрестів** та впорядковувано що року всі могили при помочі пластунів.

Теперішний виділ Т. О. В. М. під проводом дир. Кривуцького вів далі відповідну акцію, щоб добитись дозволу від компетентної влади на тревале упорядкування того цвинтаря. На дозвіл прийшлось чекати повних два роки. Вкінці **Т-во дістало цей дозвіл:** воєвідство затвердило предложений йому проєкт (з деякими змінами), а львівський маґістрат зрікся по всі часи всяких такс, які побирає за місце під могилами. Дозвіл цей Т-во дістало в січні ц. р., до праці забралось у травні і завершило всі роботи у вересні. Всю працю перевела **Кооператива Інжинірських Робіт** (КІР) під проводом інж. Пясецького коштом около 13,000 зл.

Тепер той цвинтар-чотирокутник виглядає так: Упорядкованих українських могил на ньому є **648** (у деяких спочивають 2—3 і більше поляглих). Всі могили уложені симетрично й обведені бетоном, при чому в середині кожної залишено місце (землю) на цвіти. В голові кожної могили закріплений бетоновий хрест на зразок староукраїнських, на якому вирито імя, назвище, ступінь і частину, до якої належав покійний. Вгорі цвинтаря висипана по середині доволі **велика збірна могила,** на якій видніє високий дубовий хрест. Біля тої могили і того хреста духовенство відправляє що року поминальні богослуження. На жаль, виділ Т. О. В. М. не мав змоги уладити там більше вільного простору тому поза духовенством і хором у тому місці ніхто більше не стане. Ввесь терен того цвинтаря спадає легко до полудня. Тому, що він глинковатий і підчас дощів сильно розмокається, засипано його верствою чорного жужля. Зроблено це ще й тому, що чорна барва жужля дуже добре гармонізує з бетоновою оправою могил і їх стрілецькими хрестами. Ввесь той цвинтар творить **цілість сам для себе.** Він обведений з усіх чотирох сторін колючим дротом і має два вигідні входи від сходу і заходу, які в потребі можна замкнути.

Таким робом малиб ми вже як слід і на довший час упорядкований цвинтар українських поляглих на Янівськім. Завдячуємо це виділові Т. О. В. М. і КІР-ові, що вивязався як слід з принятого на себе завдання. А передовсім завдячуємо це **жертвенности українського громадянства,** яке на поклик Т. О. В. М. зложило ще перед кількома роками поважні грошеві жертви на ту ціль, розуміючи добре вагу такого упорядкованого цвинтаря для сучасних і будучих поколінь.

Тепер лишалось би ще виділові Т. О. В. М. у Львові занятись відповідним упорядкуванням могил українських поляглих, що розкинені на **сусідньому полі-квадраті,** яке лежить ліворуч від нашого цвинтаря. На тому полі похоронено поруч і всуміш із денікінцями та большевиками також немало вояків, **членів У. Г. А. та армії У. Н. Р.** Крайня пора щоб і їх могили були упорядковані та дістали хрести з написами. Спис поляглих, що похоронені у тих могилах, зберігається у львівському воєвідстві.

І ще одно. Коли вже наш цвинтар на Янівськім як слід упорядкований, то чи не перенестиб нам туди **тлінні останки Українського Невідомого Стрільця?** Вони спочивають і досі в зовсім невідповідному місці, на мокляку на самій долині цвинтаря — в сусідстві могил чи то самовбивників, чи розстріляних або повішених на основі присуду суду. Про це мусить теж подбати виділ Т. О. В. М., бо цей обовязок випливає з його статуту. **І. Н.**

(„Діло").

Зрозуміла.

— Ти звідки так пізно вернувся?

— Зі засідання!... Сьогодні наступила консолідація всіх партій.

— Не говори мені таких нісенітниць!... Консолідація?!... Це мені подобається, — скажи мені сейчас, де мешкає ця відьма, а я її завтра очи видряпаю!...

—o—

Спеціяліст.

Батько (до сина-медика): Коли так конечно хочеш спеціялізуватися, то ліпша дентистика, як хороби вух.

Син: Зубів має чоловік 32, а тільки два вуха...

ГАВАЙСЬКІ ОСТРОВИ.

Двацять островів посеред Великого океану, на „перехреснім дорозі" між Америкою, Японією, Індією й Австралією. До американського берега, Сан Франсіско, 2,089 миль, до Йокогами 3,440, до Гонконга 4,950 миль.

Всі острови вульканічного походження. На всіх багато вигаслих вульканів. Кілька ще живих; між ними найбільша в світі вульканічна гора Кілаус. Біля того вулькану так зване Озеро Живого Вогню. Три роки тому, під впливом вульканічних потрясень, воно висохло, але після того стало знов наповнятись.

Гавайські острови — країна вічного тепла, пальм і цвітів. Цілий рік покриті багатою тропічною зеленю. Повно кокосових пальм, орхідей, папоротей, елевритів (рід оріхового дерева).

Головний ростинний продукт Гавайських островів — цукрова тростина. В 1931 році під цукровою тростиною було звиш 138,000 акрів землі і врожай оцінювали на яких 90 міліонів долярів. Пересічно на плянтаціях збирають з акра яких 6—7 тон цукру.

На 88,000 акрах ростуть ананаси. Також великі засіви рижу, кави і калiо. З коріння „калiо" виробляють „пой" — національну страву островів і головну їжу туземного населення. З овочів плекають головно апельсини, манго, банани й „алігаторські" грушки.

Мінеральні багацтва Гаваїв, порівнюючи, невеликі. З вульканічних продуктів добувають сірку, хризоліт, синій камінь, салітру, вапно і гіпс.

Гавайські продукти вивозять найбільше до Злучених Держав, звідтіля імпортують залізні і сталеві вироби, нафту, молочні, мясні і ткацькі продукти, автомобілі і таке інше.

Існування Гавайських островів стало відоме, аж при кінці 18-го століття, коли відкрив їх відомий мореплавець капітан Кук. Перший раз тубильці приняли його з почестями, але коли він прибув туди другий раз, у 1779-тім році, його вбили.

Давні мешканці Гавайських островів належать до маляйсько-полінезійської раси. Як для всіх первісних народів, стріча з европейською цивілізацією показалася для них погубною. Вони постепенно вимирають.

„Европеїзація" Гаваїв „почалася від ватажка Камехомета, що вспів обєднати під своєю рукою більшість ріжних племен, які досі воювали між собою, позаводив перші школи, парлямент і т. і. Останню королеву з його династії, Лилі-уокалані, скинула з престола революція 1894 року. Чотири роки пізніше, а 1898 році, Злучені Держави анектували Гавайські острови для себе. Тепер це так звана „територія" Злучених Держав під управою призначеного президентом губернатора. Одначе без сумніву Гаваї будуть скоро признані „стейтом" на таких автономних правах, які мають сорок вісім теперішніх стейтів Америки.

Головне місто Гавайських островів: Гонолюлю, бувша столиця гавайського королівства. Місто лежить у прекраснім порті на острові Оаху. Недалеко від Гонолюлю славне на ввесь світ побереже „Вайкікі".

В часі відкриття Гавайських островів Европейцями на них проживало приблизно 200,000 туземного населення. Підчас останнього перепису всього населення на островах було 386,336, у тім числі лише 22,636 чистокровних тубильців, а 15,632 мішаної крови. Тепер найбільше там Японців — 139,631; Китайців 27,179, потім Португальців, Американців решта Філіпінці, Корейці й трохи европейських імігрантів.

Острови мають прекрасну систему доріг і коло 500 миль залізничного шляху. В народних школах у 1930 році вчилися 76,530 дітей. Крім того японські діти ходять до так званих буддистівських шкіл. Кілька середніх шкіл і університет доповняють теперішню шкільну систему Гавайських островів.

ФЛІС.

МІТІНГИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

АСТОРІЯ, Л. АЙ. Бр. св. О. Николая, від. 5, повідомляє своїх місцевих і позамісцевих членів і члениць, що місячні збори відбудуться в суботу, 17. листопада, в годині 7:30 ввечір, в гали Чеського Нар. Дому, 29-19 — 24 Евеня. Проситься всіх членів бути на зборах. Пригадується тим членам, котрі є позаду з вкладками, щоб старалися в тім місяци хоч в части вирівнати свої залеглости. Ще раз взивається тих членів, котрі ще не виміняли старих грамот на нові, нехай не чекають останнього дня, але нехай зроблять це цього місяця. Також проситься вписувати свої жінки і діти, як рівнож впривести хоч по одному новому членови. Вступ вільний. Проситься родичів-членів переписати свої дорослі діти до старших членів У. Н. Союза. — І. Сидор, предс.; С. Кривень, кас.; П. Барнич, секр.

ПАСАЙК, Н. ДЖ. Тов. ім. Івана Франка, від. 97, повідомляє членів, що місячні збори відбудуться 18. листопада, в годині 2-ій пополудни, в гали церковній, 47 Говп Еве. Кождий член має явитись на збори, а головно усі ті молоді члени, котрі переступили до старших членів, і ті, котрі мають переступити. Довгуючі мають вирівнати свій довг. — М. Кузьма, предс., М. Табачук, секр.

НЮ БРІТЕН, КОНН. Бр. св. Петра і Павла, від. 254, повідомляє своїх місцевих і позамісцевих членів, що мітінг відбудеться 16. листопада, точно в годині 7:30 ввечір. Проситься всіх членів прибути на означений час. Тих кількох членів, котрі ще не виміняли своїх старих грамот, нехай зроблять це того місяця, бо ніяке зволікання не поможе, а від нового року мусите платити більше і ніякої користи з того не буде. Вписуйте свої жінки і діти до своєї рідної організації. — Мих. Тимчишин, секр.

НОВИЙ ТЕАТРАЛЬНИЙ РЕПЕРТУАР

ЧУДО СВ. НИКОЛАЯ, написав В. Левицький. Драматична картина на три дії, після апокрифів. Для старших, 12 осіб	20 ц.
МАТИ, драма з народнього життя на 4 дії, І. Я. Луцика. 11 осіб	35 ц.
З ТАМТОГО СВІТА, комедія в трох діях. В. Мартиневича. 15 осіб	45 ц.
ЗМІЙКА, В. Ришкова, комедія на 4 дії. 9 осіб	50 ц.
МОТРЯ, нісценізація історичної повісти Б. Лепкого на 5 картин, осіб 21	35 ц.
КНЯГИНЯ КАПУЧІДЗЕ, фарс на 3 дії. А. Моллер. 10 осіб	45 ц.
ВЕЧІР НА ХУТОРІ, або **Василь та Галя**. Песа на 1 дію. 4 осіб	20 ц.
ШВЕЦЬ-ЖЕРДКА, або **Барон на Літниську**. Комедія в 3-ох діях. 12 осіб	45 ц.
ДЛЯ БЛИЖНІХ, драма на 4 дії, Я. Косовського, 13 осіб	30 ц.
СОТНИКІВНА, песа в 5 діях, з історичної повісти Богдана Лепкого. „Сотниківна" переброблена для сцени Олексою Скалозубом, 15 осіб	40 ц.
ЗРАДА, історична драма на 3 дії з часів гетьмана Мазепи, 8 осіб	35 ц.
ВОЄННА ЗАВЕРУХА, трагікомедія на 4 дії зі співами, 6 осіб	25 ц.
ДВА ДОМИКИ Й ОДНА ФІРТКА, комедія в 1 дії, Л. Лотоцького, 8 осіб	15 ц.

Замовлення слати до:

„SVOBODA,"
81-83 GRAND ST., (P. O. Box 346) JERSEY CITY, N. J.

КНИЖКИ РЕЛІГІЙНОЇ НАУКИ, ЯКІ ОДЕРЖАНО З КРАЮ

ЦЕРКОВНО-НАРОДНИЙ СПІВАННИК під нотами на три і чотири голоси, зібрав і уложив о. Віктор Матюк. ЧАСТЬ І. Пісні перед і по науці і 24 пісень зі св. Літургії. ЧАСТЬ ІІ. Тропарі і Кондаки Воскресні від 1. до 8. гласу. Прокимени Літургійні від 1. до 8. гласу. Пісні із Вечірні. Пісні з Утрені. ЧАСТЬ ІІІ. Пісні великого поста. На Великдень з воскресної Утрені. Пісні на Празники Господські, Богородичні, Святих. Коляди. Це є дуже практична книжка для дякоучителів. Друк нот є дуже читкий. $1.50

Повищих книжок маємо тільки від 10 до 20 примірників.

БІБЛІЙНІ ОБРАЗКИ. Перші початки науки релігії. о. С. Біленького 35

ХРИСТІЯНСЬКО-КАТОЛИЦЬКА НАУКА ВІРИ в Біблійних оповіданнях. о. С. Біленького 50

Ці дві книжки є для науки релігії у школах. Дуже практичні видання. Також надаються для старших.

Замовлення разом з належитістю слати до:

„SVOBODA,"
81-83 GRAND ST., (P. O. Box 346) JERSEY CITY, N. J.

PRESS REPORTS ON UKRAINE AND UKRAINIANS.

UKRAINIANS ASKED TO BACK ROOSEVELT

Pleas to support President Roosevelt and the Democratic State ticket were made by speakers in English and Ukrainian Societies of Luzerne County attended by about 600 persons in Hotel Redington last night.

Samuel Tannenbaum was chairman. Talks were given by Dr. V. Korecki, Marvin McCarty, Terry Jones, Harry Rusenko, Edward J. Quinn, Dr. Leo C. Mundy, and Aubrey Price.

(Wilkes-Barre Record, Nov. 5th, 1934).

UKRAINIAN FOLK DANCES WERE WELL PRESENTED

Colorful Folk Dances were performed at the Grand Theatre here Tuesday evening, by a group of young folks of Ukrainian descent from the local community. This treat was staged by Vasile Avramenko.

John Sawchyn, of the Vasile Avramenko School of Ukrainian Folk Dances, who has had charge of the dancing class here, during the past summer is to be complimented on his accomplishments. The members of the cast also are deserving of much praise in putting on these old dances in such an accomplished manner.

They have performed in Bismarck, Dickinson, Belfield, Max, and Wilton.

This Festival combined group and solo dancing. It was very pleasant entertainment for the large crowd that attended.

The two little girls that performed in solo numbers and group dances, pleased the audience and they received much applause.

Outstanding among the solo numbers were the Cossack Gonta's dance by Vasile Avramenko, a bright performance.

The group of four men danced the difficult "Zaporozhian" are to be complimented.

Music was furnished by an orchestra from Belfield.

After the performance at the Theatre, a public dance was given in the Williams Building.

(Wilton, North Dakota, October 19, 1934).

UKRAINE YOUTH DRIVEN TO PLOTS, PAPER CHARGES.

Appeals to Poland to Change Policy.

By DONALD DAY.

(Chicago Tribune Press Service.)

WARSAW, Nov. 9.—Both the Polish government and the Ukrainian minority organizations are urged to adopt a different policy towards Ukrainian youths by the Ukrainian Catholic weekly publication, Meta. In an article widely quoted in the Polish press, Meta warns that the present governmental policy of severe repression is bringing the Ukrainian youth into an atmosphere of conspiracy which lowers their value both as citizens and as educated members of the community.

"An alarmingly large percentage of Ukrainian youths are being expelled from school and deprived of an education because of their participation in conspiracies," the journal says. "This punishment is far too severe, if one considers the age and misbehavior of these boys and the revolutionary value of their actions.

Parents Unaware of Influences.

"Their activities are a result of the illegal Ukrainian movement, or are influenced by other sources and the punishments imposed will not stop the spread of this pernicious influence among the youth. This cannot be accomplished by expelling students or closing Ukrainian schools.

"It is a sad fact that Ukrainian parents are seldom aware of what influences their children are subjected to and this underground movement in the schools appeals to the same elements in the soul of the youth as other dogmas and creeds—it is based on a primitive appeal.

"The recent efforts of the Polish authorities and the Ukrainian social organizations to counteract this influence have been without success. This is a problem which the schools must face as a distinct political and social phenomenon and there is no alternative. Either the Ukrainian Revolutionary organization (O. U. N.) must leave the Ukrainian schools alone or the Ukrainian youth will be handicapped to take their proper place in society."

Impose Harsh Punishment.

The government has evolved severe punishment for members of the O. U. N. which it has captured this summer. In an abandoned Russian garrison post at Bereza Kartushka, a small village in the Pinsk swamps, the ministry of interior has interned more than 150 Ukrainians and equal number of Polish national radicals (Nazis), charged with inciting pogroms, and Jewish communists charged with agitating for bolshevism.

These prisoners, according to the ministry, are being given plenty of hard work and the cost of feeding them is limited to six cents per day. The government has refused to permit any visitors to the camp and twenty prisoners, recently released, refused to discuss their internment.

[A dispatch from Lwow, Poland, on Thursday said two members of the O. U. N. had been sentenced to death on charges of murdering a policeman and of treason, and that six other members of the organization were given prison terms of from five to ten years.]

Polish Press Divided.

A wide difference of opinion exists in the Polish press as to the efficacy of the government's method of treating these political prisoners. The government press reports that the concentration camp is to show terrorists and agitators that the government will not permit its authority to be undermined. The opposition press alleges that such punishment only develops martyrs and that political martyrs sometimes become assassins.

The government's refusal to grant the Ukrainians the autonomy it promised them in 1922, when the Polish parliament passed a law to this effect, has resulted in the assassination of two cabinet ministers, hundreds of incendiary fires and other acts of sabotage and terrorism.

(Chicago Tribune, Nov. 10, 1934).

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ.

А. К., Бруклин, Н. Й. — Те все скажіть у своїй громаді, на зборах, нарадах чи вічу, і тоді буде користь з того. Тоді буде можна згадати про це і в часописі.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА.

Дня 20-го жовтня померла **Анна Ґельнер,** члениця 83 відділу У. Н. Союза. До Союза вступила 1916 року. При смерти мала 49 років. Покійна померла нагло, працюючи цілий день при домашній роботі. Коло 10-тої години нічю нагло захворіла. Муж з сином взялися її ратувати і повезли до шпиталю, та живої вже не довезли. Лікар ствердив, що померла в дорозі на удар серця. Оставила мужа і діти.

Похорон відбувся 23. жовтня при великім числі члениць і членів товариства. Земля їй пером.

І. С.

НЕЗАГНУЗДАНИЙ ТАРЗАН.

(116)

Наступного ранку з балькону палати магараджі Патриція приглядалася святочній процесії Зуба Будди. Цілими годинами переходила перед нею процесія, величава парада національної музики, крику й барв.

Магараджа їхав на слоні, прибраним у дорогоцінне каміння, багаті шовки й інші прикраси. За ним, на іншому слоні, їхав князь Агмед, і як він підіхав до балькону Патриції, вона кинула йому рожу.

Агмед подякував їй усмішкою. Кілька разів їй здавалося, що вона помічала серед товпи гнівні погляди, на себе та чула злобні шепоти... Накінець надіхав величезний деревляний віз, на котрім везено три індійські ідоли, всі вкриті діямантами.

Як віз підіхав до балькону, піднесення товпи дійшло до вершка. Нагло з учасників процесії, що йшли за возом, піднявся гістеричний крик: „Погани! Смерть Англійцям!" Хвилину пізніше в повітрю свиснув кинений штилет.

REX MAXON